

Innspill til hovudutval for kultur, idrett og integrering i Vestland fylkeskommune

Fra fagorganisasjonene for billedkunstnere og kunsthåndverkere i Vestland fylke

15. januar 2020

Vi går inn i en spennende tid hvor flere beslutninger og en større del av det nasjonale budsjettet skal forvaltes på et regionalt nivå. For det frie kunstfeltet, som på andre arenaer, innebærer dette både utfordringer og muligheter.

Fagorganisasjonene som representerer billedkunstnerne og kunsthåndverkerne i nye Vestland ønsker å påpeke visse forhold som vi mener bør tas med i betraktningen når nye rammer legges for arbeidsvilkårene i vårt felt.

Bildende Kunstneres Forening Hordaland (BKFH), Biletkunstnarane i Sogn og Fjordane (BKSF) og Norske Kunsthåndverkere Vest-Norge (NKVN) ser fram til et godt samarbeid med avdelingen for kultur, idrett og integrering i Vestland Fylke.

Vi lesar med bifallende interesse fra rapporten om hovudutfordringar lagt fram for Fellesnemnda juni 2019:

Vestland - Utfordringar for fylket og for regionane.

Punkt 1.4.8 Eit fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv:

Eitt fritt og uavhengig kulturliv

Vestland bør kjenneteiknast av eit kulturliv som fremjar fornying og utvikling. Nye kunst- og kulturuttrykk må få vekse fram både i forlenging av tradisjonelle former og som nyskaping og utvikling av kulturuttrykk. Kulturlivet må utviklast fritt og uavhengig. Kunst og kulturliv kan vere med på å setje viktige samfunnsmessige spørsmål og problemstillingar på dagsorden.

Vestland – ein leiande kulturregion

Vestland bør ha som ambisjon å vere ein leiande kulturregion. Ein tydeleg kulturell profil kan bidra til å bygge kulturregionen i skjæringspunktet mellom fylkeskommunen, stat og kommune og profesjonelt og frivillig kulturliv.. Eit framsynt kulturliv kan vere med på å dra heile samfunnet vidare og kan vere med på å setje i gang samfunnsmessige endringar. Profesjonelt kulturliv bør vere sterkt og fremja nyskaping og yringsfridom.

Som organisasjoner som representerer frie, profesjonelle billedkunstnere og kunsthåndverkere har BKFH, BKSF og NKVN følgende innspill til avdelingen for kultur, idrett og integrering i Vestland Fylke, som etter vårt syn vil sette fylket i bedre stand til å nå disse målsetningene:

Verdiskaping og lønn for arbeid

I tillegg til den omfattende, men vanskelig målbare verdiskapningen i samfunnet som helhet, gir billedkunstnerne og kunsthåndverkernes kunstneriske virksomhet og produksjon et konkret grunnlag for et omfattende antall arbeidsplasser, innen kulturadministrasjon, kunstinstitusjoner, tekniske tjenester, produksjon, formidling og annet. Det er en selvfølge at disse skal få lønn for sitt arbeid. Det er viktig at kunstnerne, som første ledd i denne kunst-produksjonskjeden, også skal få lønn for arbeid, i form av arbeidsstipend, honorarer for kunst- og prosjektproduksjon, for produksjon av utstillinger, samt vederlag for bruken av kunst.

Norske Kunsthåndverkere (NK) skrev i sitt innspill til kunstermeldingen: «Stipender er en viktig og nødvendig investering samfunnet gjør for å fremme kunstnerisk nyskaping og kvalitet. Mulighet for kunstnerisk fordypning er nødvendig for å utvikle og skape god kunst».

Stipender og prosjektstøtte

De statlige, fylkeskommunale og kommunale arbeidsstipendene er sentrale for å sikre kunstnerisk mangfold, og for å oppnå målsetningene fylket selv har satt seg for "Eitt fritt og uavhengig kulturliv". Vi siterer: "Nye kunst- og kulturuttrykk må få vekse fram både i forlenging av tradisjonelle former og som nyskaping og utvikling av kulturuttrykk. Kulturlivet må utviklast fritt og uavhengig. Kunst og kulturliv kan vere med på å setje viktige samfunnsmessige spørsmål og problemstillinger på dagsorden."

Regionalt kan fylket gjøre seg attraktivt ved å tilby gode stipender og støtteordninger som treffer godt, og som gir maksimalt utbytte.

Arbeidsstipender

For selvstendige aktører i kulturlivet gir langsiktige arbeidsstipender en etterlengtet forutsigbarhet i en økonomisk utrygg hverdag, og kan ha positive ringvirkninger også for en kunstners nærmeste kolleger og lokalmiljø. Slike støtteordninger er viktige for profesjonaliseringen av kunstnerkollegier og lokalmiljø, og for muligheten til å satse på ambisiøse, langsiktige prosjekter, alene eller i samarbeid med kolleger. Som supplement til slike stipender på statlig nivå, anbefaler vi på fylkesnivå arbeidsstipender på minimum ett års varighet, helst tilsvarende en 50% stilling men på minimum 100 000,-, og mellom 5 og 10 hjemler i året.

Etableringsstipend

Vi anbefaler opprettelse av etableringsstipender til nyetablerte kunstnere. Etableringsstipend til nyetablerte kunstnere kan gi dem mulighet til å teste ut nye ideer i en periode der de ikke ennå har fått en forankring i sin kunstnerhverdag.

Prosjektstøtte

Prosjektstøtte til tidfestede, konkrete kunstneriske prosjekter i regionen er et effektivt middel for å sikre at ambisiøse, nyskapende prosjekter av kunstnere i regionen kan gjennomføres. En god prosjektstøtteordning er et middel som kan bidra til "Ein tydeleg kulturell profil [som] kan bidra til å bygge kulturregionen". Slike midler kan dessuten være med på å styrke "eit mangfaldig kultur- og idrettsliv med tilgang for alle.", og forene målsetninger om kvalitet, profesjonalitet, mangfold og regional utvikling.

Vi anbefaler at prosjektmidler fordeles på langsiktige midler med større beløp og mindre stipender med enklere prosedyrer, kortere svarfrist og flere tildelinger årlig (ikke ulikt Hordaland Fylkeskommunes praksis med KUP-midler og prosjektmidler). Det bør skilles mellom midler til institusjoner og midler til frie aktørers kunstneriske produksjon. Midler til institusjoner bør presisere om kunstnere basert regionalt er involvert i prosjektene det søkes midler til. Søknadsprosessen bør være oversiktlig og ryddig, med muligheter for utbetaling av midler i god tid før prosjekter settes i gang.

Alle regionale stipender bør bindes til en lønnsvekstregulering lik gjennomsnittlig årslønnsvekst i regional sektor for øvrig.

Armlengdes avstand og fagfelleevaluering

"Armlengdes avstand gir god kunstfaglig fundamentering og jevnlig rullering sikrer at ikke ett bestemt kunstsyn får feste seg over tid, slik det potensielt kan gjøre i en avdeling med fast ansatte rådgivere." NK

Å sikre armlengdes avstand i beslutningsprosesser forhindrer tilløp til instrumentalisering av kunstneres virke og bidrar til kvalitetssikring av kunstneriske prosjekter som gis støtte. Kunstnernetverket har formulert det slik: «Prinsippet om armlengdes avstand setter i essens opp en skanse mellom bevilgende myndigheter og utøvelsen av kunstfaglig skjønn.» Vi anbefaler Vestland Fylke å sikre prinsippet om armlengdes avstand i kommende plandokumenter på området kunst- og kulturpolitikk.

For å sikre armlengdes avstand-prinsippet, fremme fornying og utvikling, nyskapning og ytringsfrihet, vil vi dessuten tilråde at fylkeskommunen legger til rette for fagfelleevaluering med rullerende kunstner-representasjon i fagutvalg og innstillingskomitéer, som dekker hele regionen. Tildelingskriterier bør tilsvare kriteriene til NBKs stipendkomité og NKs stipendkomité.

Vederlag og honorarer

Vi oppfordrer Vestland Fylke til å sikre at institusjoner som mottar fylkeskommunal støtte følger anbefalte satser for honorar og vederlag til kunstnere, og benytter standard kontrakter forhandlet frem i samarbeid med fagorganisasjonene.

I kommende plandokumenter for kunst- og kulturpolitikk, anbefaler vi en gjennomgang av de økonomiske betingelsene for kunstnerne i regionen, inkludert stipendordninger, prosjektstøtte og tiltak innen utstillingsøkonomi med klare retningslinjer for honorarer og vederlag.

Lønnsvilkår

Vi oppfordrer fylkeskommunen til å benytte seg av rutiner og ordninger hvor kunstnere som oppdragstakere kan lønnes på en måte som ivaretar deres sosiale rettigheter på best mulig måte. Dvs. som eksterne lønsmottakere fremfor selvstendig næringsdrivende, så langt det er mulig.

Billedkunstnere og kunsthåndverkere må få lønn etter kvalifikasjoner i skoleverk, kulturskoler og andre arenaer hvor fylkeskommunen er oppdragsgiver eller institusjoner som mottar tilskudd fra fylkeskommunen.

Kunstsenter

I Vestland fylke kan vi skryte på oss fagorganisasjonenes opprettelse av de første kunstsenterfunksjonene i distriktene i Norge. Dette er en tradisjon vi er stolte av og ønsker å ivareta. Dette innebærer at vi ønsker å sikre og styrke et slikt tilbud i nærmiljøet for alle kunstnere i regionen. Vi håper fylkeskommunen ser verdien av dette og oppfordrer fylket til følge opp med å støtte dette tilbudet, samt aktivt benytte seg av disse ressursene.

“Kunstsentrene bør styrkes i regionen, fordi de med sin kunstnerstyrte struktur er viktige regionale arenaer for både visning, formidling, salg, faglig utvikling og som ressurs på områder som DKS og kunst i offentlig rom.” NK

Kunst i offentlig rom

Kunst i offentlig rom er et viktig tiltak for kunstens synlighet og tilgjengelighet for allmennheten, og en viktig inntektskilde for kunstnere. Vi håper Vestland fylke vil bygge på, sikre og styrke Hordaland fylkes praksis med gode ordninger for kunst i offentlige rom, og et tett samarbeid med kunstsentra i dette arbeidet.

Henviser til skriv av 11. november 2019 “Kunst i offentlig rom - identitetsskapende og stadutviklende” signert BKSF, BKFH, NKVN, Hordaland Kunstsenter, Sogn og Fjordane Kunstmuseum, Sogn og Fjordane Fylkeskommune. Skrivet ble sendt ut til alle kommunene i Vestland fylkeskommune.

DKS

Den kulturelle skolesekken er en viktig ordning for å sikre tilgang til profesjonell kunst og kultur for barn i skolealder i hele Vestland fylke. Vi oppfordrer Vestland fylke til å styrke ordningen og utvikle fylkeskommunens tilbud om den kulturelle skolesekken i tett dialog med fagorganisasjonene.

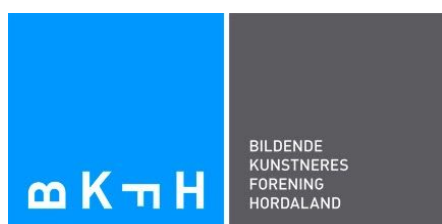
Konklusjon

Vårt hovedmål, som vi går ut i fra også er en målsetning for avdelingen for kultur, idrett og integrering i Vestland Fylke, er å sikre at det skal være mulig å bo og arbeide som profesjonell visuell kunstner i alle deler av Vestland fylke, både når det gjelder økonomiske og faglige forutsetninger.

BKFH, BKSF og NKVN er de organene som representerer interessene til billedkunstnerne og kunsthåndverkerne i Vestland Fylke. Vi ønsker oss et tett og godt samarbeid med Vestland fylke i tiden som kommer, og ber om å bli invitert med på råd når det gjelder forhold som angår det profesjonelle visuelle kunstfeltet og ordninger som faller inn under dette.

Vennlig hilsen

Bildende Kunstneres Forening Hordaland, v/ styreleder Agnes Nedregård
Biletkunstnarane i Sogn og Fjordane, v/ styreleder Aud Marit Skarrebo Holmen
Norske Kunsthåndverkere Vest-Norge, v/ regionleder Karina Siegmund

BKSF

NK
NK VEST-NORGE

Om fagorganisasjonene:

BKFH

Bildende kunstneres forening Hordaland (BKFH) er en faglig sammenslutning av profesjonelle billedkunstnere i Hordaland – vi er både fag- og interesseorganisasjon. Vårt formål er å ivareta billedkunstnernes faglige, økonomiske, ideelle og sosiale interesser i Hordaland. Foreningen ble etablert i 1931 og er tilsluttet den nasjonale paraplyorganisasjonen Norske Billedkunstnere (NBK). Vi har om lag 260 medlemmer.

BKFH har initiert, og vært delaktig i etablering av, flere tiltak av betydning for regionen, som Hordaland Kunstsenter, B-open, Vestlandsutstillingen, VISP, m.m. Gjennom representanter valgt på årsmøtet, fremmer vi fagkompetanse i ulike styrer og utvalg, og bidrar til evaluering av kunstnerisk kvalitet gjennom deltakelse i lokale og nasjonale juryer og stipendkomiteer.

BKSF

Biletkunstnarane i Sogn og Fjordane (BKSF) ble grunnlagt i 1978, og er en fagorganisasjon for profesjonelle billedkunstnere, med formålet å *“ivareta biletkunstnarane sine faglege, økonomiske, ideelle og sosiale interesser i Sogn og Fjordane.”* Vi ser behovene til visuelle kunstnere som bor i distriktene, med lav kunstnertetthet, store avstander, få møteplasser for profesjonelle kunstnere og få visningssteder for samtidskunst. BKSF har 46 medlemmer og er en av distriktsorganisasjonene i Norske Billedkunstnere (NBK).

Sammen med Norske Kunsthåndverkere Sogn og Fjordane (NKSF, nå NKVN) startet BKSF Sogn og Fjordane Kunstnarsenter i 1981. Det var først lokalisert i Sogndal, men senere flyttet til ulike steder i Førde. Da den statlige øremerkingen av tilskudd til kunstnersenterne falt bort i 2001 fikk Sogn og Fjordane Kunstnarsenter beskjed fra fylkeskommunen om at de kunne velge å drive videre uten fylkeskommunal støtte, eller å slå seg sammen med Sogn og Fjordane Kunstmuseum (SFKM), som så ville få overført den fylkeskommunale støtten som kunstnersenteret tidligere hadde fått. Sogn og Fjordane Kunstnarsenter, ved kunstnerorganisasjonene, så ikke at det var mulig å drive videre uten fylkeskommunal støtte. Nå var det om å gjøre å få ivaretatt kunstnersenterfunksjonene på best mulig måte innenfor Sogn og Fjordane Kunstmuseum. Dette ble regulert gjennom en avtale om kunstnersenterfunksjonene ved Sogn og Fjordane Kunstmuseum datert 2003. Kunstmuseet er nå totalt fusjonert med Musea i Sogn og Fjordane (MiSF). Kunstnerne eier fortsatt kunstsenterfunksjonene ved SFKM, som er regulert i en ny avtale med MiSF, datert 12.12.2018.

NKVN

Norske Kunsthåndverkere (NK) er en landsomfattende organisasjon for yrkesaktive kunsthåndverkere.

Norske Kunsthåndverkere (NK) arbeider for å styrke kunsthåndverkeres virke og synliggjøre kunsthåndverk av høy kvalitet nasjonalt og internasjonalt. Organisasjonen er inndelt i syv regioner med omlag 880 medlemmer, med hovedkontor i Oslo. NK produserer utstillinger og seminarer, utgir tidsskriftet Kunsthåndverk og forvalter statlige stipendordninger.

Norske Kunsthåndverkere Vest-Norge (NKVN) er regionen for yrkesaktive kunsthåndverkere bosatt i Hordaland, Rogaland og Sogn og Fjordane. Det er per i dag 129 registrerte medlemmer i Vestland Fylke.

Foreningens formål er å:

- Ivareta medlemmenes økonomiske, faglige og ideelle interesser.
- Ivareta yrkesetiske interesser, høyne faglig standard på norsk kunsthåndverk, og arbeide for å øke samfunnets bruk av kunsthåndverk.
- Bidra til samhold og godt kollegialt forhold mellom medlemmene.